

Saavutettava ja esteetön Hämeenlinna 2025

Esteettömyysohjelman vuosiraportti 2022

Esteettömyystyöryhmä 25.1.2022

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	2
2	Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen 2022	4
2.1	Yhteiset tavoitteet ja toimenpiteet.....	4
2.2	Vastuualueiden tavoitteet ja toimenpiteet.....	12
2.2.1	Kaavoitus.....	12
2.2.2	Rakennusvalvonta ja infran luvat.....	13
2.2.3	Katujen ja viheralueiden suunnittelu.....	15
2.2.4	Katujen ja viheralueiden rakentaminen.....	18
2.2.5	Katujen ja viheralueiden kunnossapito.....	21
2.2.6	Kaupungin ylläpitämien kiinteistöjen esteettömyys	22
2.2.7	Joukkoliikenne.....	23
2.2.8	Palvelujen saavutettavuus sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla	26
2.2.9	Palvelujen saavutettavuus sosiaali- ja terveystoimialalla.....	29
2.2.10	Viestinnän saavutettavuus.....	32
2.3	Vammaisneuvoston esteettömyystyöryhmän työ.....	35
2.4	Julkisten rakennusten esteettömyyskartoittajan työ	35
2.5	Toiminnan esteettömyystiedot kaupungin ja yhtiöiden kotisivuilla.....	36
3	Vuoden 2022 painopisteiden toteutuminen	38
4	Vuoden 2023 painopisteet.....	40
5	Lähteet	41

1 Johdanto

Hämeenlinnan kaupungin ensimmäinen esteettömyysohjelma ”Saavutettava ja esteetön Hämeenlinna 2025” hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 22.3.2021. Ohjelma valmisteltiin esteettömyystyöryhmässä, jossa oli edustus kaupungin eri toimialoilta sekä Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiristä, vammaisneuvostosta, vanhusneuvostosta ja ikäihmisten vaikuttajaraadista. Ohjelmassa valittiin tavoitteet Hämeenlinnan esteettömyydelle ja kirjattiin vastuualueittain tavoitteet ja toimenpiteet tavoitteisiin pääsemiseksi vuoteen 2025 mennessä. Ohjelmassa linjattiin, että ohjelman onnistumisen arvioinnista raportoidaan vuosittain.

Esteettömyysohjelman visio on, että vuonna 2025 Hämeenlinnassa on esteetön ympäristö, joka:

- 1. Tukee kotona asumista ja itsenäistä selviytymistä**
- 2. Mahdollistaa osallistumisen sekä edistää fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta**
- 3. Luo mahdollisuuden liikkumiseen kaikille**

Esteettömyyttä ja saavutettavuutta käytetään usein sanaparina. Esteettömyydellä tarkoitetaan lähinnä fyysistä ympäristöä, kuten rakennuksia, ulkoalueita ja julkisia liikennevälineitä. Saavutettavuudella tarkoitetaan "aineetonta" ympäristöä, kuten tietoa, verkkosivuja, palveluja ja asenteita. Yhteistä molemmille termeille on, että niin fyysisen ympäristön kuin verkkosivujen ja palvelujen pitäisi olla kaikille sopivia ja kaikkien saatavilla riippumatta ihmisen toimintakyvystä. (Invalidiliitto.)

Saavutettavuus viestinnässä, tiedonsaannissa ja palveluissa merkitsee sitä, että käyttäjä voi valita eri tapoja kommunikoida sekä saada tietoa ja palveluja. Esimerkiksi julkisten tahojen tai palveluntuottajien tarjoama tieto pitäisi olla saatavilla eri kanavien kautta, kuten sähköisessä ja painetussa muodossa. Sähköisissä palveluissa, kuten verkkopalveluissa on huomioitava, että sisältö on selkeää ja ymmärrettävää ja se on luettavissa ruudunlukuapuvälineillä. (Invalidiliitto.)

Sosiaalinen saavutettavuus tai esteettömyys liittyy asenteisiin, yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen. Sosiaalinen esteettömyys ilmenee esim. yhdenvertaisina mahdollisuuksina osallistua ja toimia yhteiskunnan eri osa-alueilla, kuten oppilaitoksissa, työpaikoilla, poliittisessa päätöksenteossa ja kulttuurielämässä. (Invalidiliitto 2022.)

Palvelu on kaikille saavutettava, kun se on saatavilla eri kanavien kautta (kuten puhelin- ja verkkopalvelu sekä kasvokkainen asiointi), ja kanavat on toteutettu saavutettavuus huomioiden. Esimerkiksi verkkosivuja voi käyttää ruudunlukuapuvälineillä ja asiakaspalvelupiste sijaitsee esteettömässä rakennuksessa, esteettömien kulkuyhteyksien päässä ja asiakaspalvelussa huomioidaan asianmukaisesti ihmisten moninaisuus. (Invalidiliitto 2022.)

Voidaan sanoa, että esteettömyys koskee meitä kaikkia, ja esteettömästä ympäristöstä hyötyvät kaikki. Esteettömyys ja saavutettavuus ovat keskeinen osa yhdenvertaisuuden edistämistä, ja sitä ohjaa myös lainsäädäntö. Keskeisiä esteettömyyttä ohjaavia lakeja ovat muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) sekä EU:n saavutettavuusdirektiivi (2016/2102).

Tässä raportissa arvioidaan esteettömyysohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista vuonna 2022. Arviointi on tehty itsearviointina ja raportin on laatinut kaupungin esteettömyystyöryhmä.

Esteettömyystyöryhmän kokoonpano joulukuun 2022:

Strategia ja kehittäminen: puheenjohtaja Markku Rimpelä ja sihteeri Tarja Mikkola

Viestintä: Tiina Vahtokari ja Mari Ampuja-Valaja

Vammaisneuvosto: Pia-Nina Mohr

Kaupunkirakennetoimiala/tilapalvelut: Petri Ylämurto

Kaupunkirakennetoimiala/liikennesuunnittelu: Minna Aakkula

Sosiaali- ja terveystoimiala: Janne Parikka

Terveyspalvelut: Pekka Komulainen

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala: Päivi Joenmäki

Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri: Minna Holopainen

Vanhusneuvosto: Veijo Virtanen ja Salme Heijari

Ikäraati: Pentti Repo

2 Tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuminen 2022

Esteettömyysohjelman toteutumisen arviointia on tehty sekä toimialoilla että esteettömyystyöryhmässä. Tavoitteita on toteutettu toimialoilla, neuvostoissa ja eri työryhmissä aktiivisesti ja esteettömyysohjelman toteuttamisessa on päästy eteenpäin.

Esteettömyysohjelmaa pidetään tärkeänä yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta. Muun muassa tarkastuslautakunta pitää tärkeänä valtuuston hyväksymää esteettömyysohjelmaa ja sen tavoitetta saavutettavasta ja esteettömästä Hämeenlinnasta (Arviointikertomus 2020).

2.1 Yhteiset tavoitteet ja toimenpiteet

Esteettömyysohjelmassa asetettiin viisi yhteistä, koko kaupunkia koskevaa tavoitetta ohjelmakaudelle eli vuosille 2021–2025:

1. Kaupungin eri toimijoiden roolit selkeytyvät

Tavoitteena on selkeyttää kaupungin eri toimijoiden roolia esteettömyyden edistämisessä. Esteettömyys on monitahoista ja se tulee ottaa huomioon kaikessa kaupungin toiminnassa. Olennaista on myös kytkeä esteettömyysasiat kaupungin johtamisjärjestelmään sekä eri ohjelmiin.

2. Esteettömyystyön suunnitelmallisuus ja vaikuttavuus lisääntyvät

Tavoitteena on lisätä esteettömyystyön suunnitelmallisuutta ja vaikuttavuutta. Lähtökohtana on kaupungin sitoutuminen esteettömyyden edistämiseen.

Ohjelmakauden aikana luodaan esteettömyyttä edistävät käytännöt ja kriteerit kaupungin keskeisiin toimintoihin, joita esteettömyyden näkökulmasta ovat mm. infra- ja tilahankkeet sekä ostopalveluiden ja tavarahankintojen kilpailutukset.

3. Esteettömyysosaaminen ja -tietoisuus lisääntyvät

Tavoitteena on vahvistaa keskeisten toimijoiden, kuten tilapalveluiden ja infran suunnittelijoiden, rakennuttajien ja ylläpitäjien sekä kilpailuttajien esteettömyysosaamista. Tässä keskeisenä keinona on esteettömyyskoulutus. Yleisempää esteettömyystietoisuuden lisäämiseen tähtäävää koulutusta tulee suunnitella koko henkilöstölle sekä luottamushenkilöille.

4. Esteetöntä Hämeenlinnaa rakennetaan uudisrakentamisessa sekä korjausrakentamisessa vuotuisten talousarvioiden puitteissa

5. Saavutettavuus lisääntyy

Tavoitteena on, että Hämeenlinnan sähköiset verkkopalvelut ovat Lain digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019) vaatimukset täyttäviä ja että viestintä on saavutettavaa kaikille.

Yllä mainittujen viiden tavoitteen toteuttamiseksi esteettömyysohjelmaan asetettiin **8 yhteistä kehittämistoimenpidettä**. Tavoitteiden toteutumista vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa.

Esteettömyysohjelman viisi tavoitetta ovat toteutumassa jo hyvin. Kahden ensimmäisen ohjelmavuoden 2021–2022 aikana yhteisistä kehittämistoimenpiteistä toteutui jo kokonaan kolme toimenpidettä kahdeksasta ja osittain loput viisi.

Vastuualueille kirjattujen tavoitteiden toteuttamiselle on ohjelmassa asetettu yhteensä 33 toimenpidettä. Vuonna 2022 näistä toimenpiteistä oli toteutunut pääosin 15, osittain 7 ja toteutumatta vielä jäi 11 toimenpidettä.

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021
<p>1. Esteettömyys ja saavutettavuus kytketään uuden strategiatyön valmisteluun samoin kuin toimialojen ja konsernipalvelujen toimintaan.</p>	<p>Toteutunut</p>	<p>Houkutteleva Hämeenlinna -strategia on valmistunut ja hyväksytty KV 13.6.2022.</p> <p>Esteettömyysohjelma on otettu huomioon toimialojen työskentelyssä.</p> <p>Esteettömyysohjelman toteutumisen arviointi on kytketty hyvinvointiraporttiin 2022 ja hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2026.</p>	<p>Esteettömyys ja saavutettavuus kytketään strategiaan. Kaupunkistrategia on menossa 13.6.22 valtuuston käsittelyyn.</p> <p>21.3.22 kaupunginvaltuuston kokouksen jälkeen strategia lähtee esteettömyysryhmään lausunnolle.</p> <p>Esteettömyysohjelma on otettu huomioon toimialojen työskentelyssä.</p> <p>Esteettömyysohjelma on kytketty hyvinvointiraporttiin 2021 ja hyvinvointisuunnitelmaan 2022–2026</p>

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021
2. Esteettömyys ja saavutettavuus ovat vuodesta 2022 alkaen toimintasuunnitelmassa mukana. Esteettömyysohjelma raportoidaan tilinpäätöksen toimintakertomuksen aikataulussa omana raporttina.	Toteutunut	Esteettömyysohjelma on mainittu talousarviokirjassa 2023. Ohjelman arviointi vuodelta 2022 on menossa lautakuntiin, kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsittelyyn.	Toimintasuunnitelmassa 2022 on ohjelma mainittu. Ohjelman arviointi on menossa lautakuntiin, kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsittelyyn.

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021
<p>3. Esteettömyystyötä jatketaan osana toimialojen ja konsernipalvelujen työtä.</p>	<p>Toteutunut osittain</p>	<p>Toimialoilla tehty esteettömyystyö on jatkunut toimintavuonna.</p> <p>Kaupunkirakennetoimialalla esim. kaikki uudisrakennukset suunnitellaan esteettömiksi ja saneerauksissa pyritään esteettömyyteen tai ainakin esteettömyyttä parannetaan mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Rakennusvalvonta pyytää käytännössä aina isommissa hankkeissa lausunnon suunnitelmista ennen lupapäätöstä eli tulee sitä kauttakkin varmistettua.</p>	<p>Esteettömyystyöryhmän jäsenten työ toimialoilla on jatkunut.</p>

<p>4. Esteettömyystyö tulee olla osa ikäihmisten raadin, vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston toimintaa.</p>	<p>Toteutunut osittain</p>	<p>Vuonna 2022 vammaisneuvosto antoi lausunnon Seminaarin koulun remonttisuunnitelmista, Hämeensaaren tulevasta esteettömästä järveen vievästä laiturista, sekä kävi tutustumassa tulevan Assi-sairaalan esteettömyyssuunnitelmaan. Vammaisneuvostolle esiteltiin myös Lammin uuden seurakuntakeskuksen rakennuspiirustukset. Vammaisneuvosto osallistui sekä kaupungin kävelyn ja pyöräilyn edistämishojelman 2022–2026 tekemiseen että Hämeenlinnan joukkoliikenneohjelman 2030 tekoon.</p> <p>Vanhusneuvosto on keskittynyt vuonna 2022 ikäihmisten asumisen teemaan, mikä keskittyy vahvasti esteettömyysasioihin ja saavutettavuuteen. Hämeenlinnan Meikä asuu missä haluaa –hanke toi esiin ikäihmisten ja vammaisten toiveita</p>	<p>Ikäihmisten raadissa toimii kaksi aktiivista työryhmää, joilla esteettömyysnäkökulma esillä: viestintätyöryhmä ja asumistyöryhmä. Nämä tekevät ehdotuksia esteettömyysohjelmaan liittyen. Vanhusneuvosto ja ikäraati tekevät tiivistä yhteistyötä esteettömyysasioissa. Vammaisneuvostossa toimii esteettömyystyöryhmä, jolta pyydetään lausuntoja esteettömyydestä rakennuslupavaiheessa oleviin julkisiin rakennuksiin.</p>
---	-----------------------------------	--	--

20.2.2023

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021
		asumiseen liittyen virkamiehille, medialle ja suurelle yleisölle.	
5. Erilaisia julkisten toimitilarakennuksien sekä ulkoalueiden esteettömyyskartoituksia tehdään vuotuisten talousarvioiden puitteissa.	Toteutunut osittain	Sihyssä ei tehty esteettömyyskartoituksia. Assi- sairaalan osalta on kommentoitu eri osa-alueita. Tilapalveluissa ei ole tehty esteettömyyskartoituksia.	Esteettömyyskartoituksia on tehty.
6. Esteettömyydestä vastaavat henkilöt osallistuvat esteettömyyskoulutukseen.	Toteutunut osittain	Henkilöstöä on osallistunut Viestinnän järjestämiin saavutettavat asiakirjat-koulutuksiin. Sihyn henkilöstöä on osallistunut saavutettavuuskoulutukseen. Työryhmän sihteeri osallistui Edistä saavutettavuutta –koulutukseen 50 h (Järjestäjänä Kulttuurilla kaikille –palvelu ja Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKE).	Esteettömyys- ja saavutettavuuskoulutukseen on osallistuttu jonkin verran. Painopisteeksi vuonna 2022 nostetaan, että jokaisella toimialalla olisi ainakin yksi esteettömyysasioihin koulutettu henkilö.

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021
7. Hämeenlinnan kaupunki liittyy Invalidiliiton Esteettömyyskeskus ESKEn esteettömyysverkostoon.	Toteutunut osittain	Verkostoon otetaan vain henkilöjäseniä. Työryhmän sihteeri ja yksi työryhmän jäsenistä on liittynyt verkostoon.	Verkostoon otetaan vain henkilöjäseniä. Tarja Mikkola on liittynyt verkostoon. Minna Holopainen on myös jäsen.
8. Esteettömyys tullaan huomioimaan kaupungin konserniohjeen päivityksessä (ml. konserniyhteisöjen investoinnit ja viestintä). Esteettömyysasioista tulisi sopia yhteisöjen kanssa tehtävissä palvelusopimuksissa.	Toteutunut	Esteettömyysohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin vastaaminen on asetettu kaikille kaupungin yhteisöille tavoitteeksi kaupunginvaltuuston 3.10.2022 § 105 hyväksymissä Omistajapoliittisissa linjauksissa.	Esteettömyys on huomioitu konserniohjeen päivityksessä.

2.2 Vastuualueiden tavoitteet ja toimenpiteet

2.2.1 Kaavoitus

Kaavoituksen osalta esteettömyysohjelmassa esitetään kaksi keskeistä tavoitetta:

1. Tavoitteena on edelleen edistää esteettömän kaupunkirakenteen syntyä kaavoituksen keinoin.
2. Esteettömyyteen liittyvien kaavamääräysten käytön lisääminen ja kehittäminen.

Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi asetettiin kolme toimenpidettä, joiden toteutumista vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa:

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Tutkitaan kaavarunkovaiheessa erilaisten vaihtoehtojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta eri väestöryhmien kannalta.	Toteutunut	Kaavarungoissa huomioidaan katuverkko ja tonttien maasto-olosuhteet esteettömyyden kannalta niiltä osin kuin se on mahdollista.	Alilaurilan pientaloalue liitettiin osaksi ikääntyneiden asumisen hanketta.	kaavoituspäällikkö
Edistetään esteettömyyttä	Toteutunut	Alilaurilan kaavaan esteettömyyttä edistävä kaavamääräys. Mallimääräyksiä	Vakiintunut toimintatapa	kaavoituspäällikkö

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
kaavoituksessa mm. rakentamistapaohjeissa.		koottu sovellettavaksi eri kaavoissa.		
Tarvittaessa pyydetään lausunnot kaavoista vammaisneuvostolta ja vanhusneuvostolta.	Ei toteutunut	Kaikista asuntokaavoista ei ole pyydetty ko. lausuntoa. Asiaan kiinnitetään huomiota 2023.	Vuonna 2021 ei ole ollut tarvetta. Meneillään on useita kaavoja, joista tullaan pyytämään lausunnot.	kaavoituspäällikkö

2.2.2 Rakennusvalvonta ja infran luvat

Rakennusvalvonnalle ja infran luvulle asetettiin esteettömyysohjelmassa kolme keskeistä tavoitetta:

1. Tavoitetilana yhtenäistää säädösten tulkintaa ja soveltamista sisäisesti (asiakaspalvelun tasalaatuisuus).
2. Osaamisen lisääminen.
3. Katutilan parantaminen infran lupien yhteydessä.

Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi asetettiin kolme toimenpidettä, joiden toteutumista vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa:

20.2.2023

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Voimassa olevan lainsäädännön asettamien vaatimusten päivittäminen ja tulkinnan sekä soveltamisen yhtenäistäminen.	Toteutunut	Keskustelua sisäisesti jatkettu ja yhtenäistetty edelleen tulkintakäytänteitä	Kerrattu asiaa käsittelevää aineistoa. Käyty sisäisiä keskusteluja soveltamisesta.	Rakennusvalvontapäällikkö
Henkilökunnan koulutus.	Toteutunut osittain	Koulutusta tällä osa-alueella on kovin vähän, kun lainsäädäntö on isossa muutospaineessa.	Henkilökuntaa on osallistunut mm. rakentamisen TopTen -käytäntökoulutuksiin, ja asiasta on keskusteltu sisäisesti.	Rakennusvalvontapäällikkö
Infran luvissa yhteistyön lisääminen infran suunnittelun kanssa mm. reunakivien madaltamiseksi.	Toteutunut	Tilapalvelun ja infran hankkeiden luvituksen yhteydessä valvottu säännösten noudattamista	Risteysalueilla lupia ratkaistaessa on suoritettu arviointi mahdollisuudesta parantaa esteettömyyttä.	Rakennusvalvontapäällikkö

2.2.3 Katujen ja viheralueiden suunnittelu

Katujen ja viheralueiden suunnittelun osalta esteettömyysohjelmassa esitettiin kolme keskeistä tavoitetta tavoitetilaan pääsemiseksi:

1. **Hyvä esteettömyyden perustaso keskustassa (keskustavision alue) sekä keskeisillä paikoilla, kuten Pullerille tai keskussairaalaan johtavat reitit ja pääkadut sekä bussipysäkit.**
2. **Esteettömien väylien yhtenäistäminen.**
3. **Liikenneturvallisuuden lisääminen.**

Hämeenlinnan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmassa 2022–2026 pyöräilyverkkoon lisättiin aikaisempien pää- ja aluereittien lisäksi uusi luokka: pääreitti keskustassa jalankulun ehdoilla. Tämän luokan reitillä pääreitti kulkee ydinkeskustassa kävelyalueella, jossa kaikkea liikennesuunnittelua ohjaa kävelyn edellytykset.

Yllä mainittuihin tavoitteisiin pääsemiseksi asetettiin viisi toimenpidettä, joiden toteutumista vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa:

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Pyöräilyn ja kävelyn erottaminen keskusta-alueella.	Ei toteutunut	Ns. kevyt pyörätien toteutus siirrettiin kesäkaudelle 2023. Vammaisneuvoston jäsenet ovat saaneet lukuisia yhteydenottoja kaupungin katukuvaan ilmestyneistä sähköskuuteista, niiden epämääräinen paikoitus jalkakäytävälle aiheuttaa todellisia vaaranpaikkoja etenkin näkövammaisille.	Keskustan etelä-pohjoissuuntaista pyörätietä yritettiin edistää, mutta lautakunta päätti, että hanketta ei toteuteta. Pia-Nina Mohr on osallistunut keskustan pyöräilyn ja kävelyn kehittämistyöryhmän toimintaan.	Infran suunnittelupäällikkö
Keskusta-alueella esteettömät liikennevalot	Ei toteutunut	Uusia esteettömiä liikennevaloja ei toteutettu vuonna 2022	Paasikiventien varrelle toteutettiin esteettömät liikennevalot.	Infran suunnittelupäällikkö

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Muutokset tehdään uudisrakentamisen ja saneerauksen yhteydessä.	Toteutunut	Uudishankkeissa ja saneerauksissa huomioidaan esteettömyys eli toimintatapa on vakiintunut. Hämeentielle on suunniteltu ratkaisut esteettömyyden erikoistason mukaan. Rapamäen oikaisu rakennettiin.	Suunnittelun yhteydessä huomioidaan esteettömyys, mutta hankkeita, kuten Hämeentie, Sibeliuksenkadun pyörätie ja ns. Rapamäen oikaisu, ei rakennettu vielä vuonna 2021.	Infran suunnittelupäällikkö
Esteettömien suojateiden lisääminen keskustassa ja pääkadulla.	Toteutunut	Ahvenistontien, Hämeentien, Aleksis kiven kadun - Rengontien liikenneympyrän ja Rapamäen hankkeissa on huomioitu esteettömät suojatiet	Ei toteutunut.	Infran suunnittelupäällikkö

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
LE-autopaikkojen (esteetön autopaikka) laadun parantaminen.	Ei toteutunut	Ei toteutunut	Liikuntaesteisten autopaikkoja on lisätty Wetterin pysäköintialueelle ja merkintöjä on parannettu myös Wetterhoffinkadun varren paikoilla kaupungintalon edessä. Rauhankadulla on parannettu liikuntaesteisten autopaikkojen laatua, merkintää ja sijaintia.	Infran suunnittelupäällikkö

2.2.4 Katujen ja viheralueiden rakentaminen

Katujen ja viheralueiden rakentamisen osalta esteettömyysohjelmassa esitettiin kaksi keskeistä tavoitetta tavoitetilan saavuttamiseksi:

- 1. Turvallisuus rakennustyömaiden ympäristössä lisääntyy.**
- 2. Suunnitelmien mukaisesti toteutettu infraympäristö. Esteettömyyden taso määräytyy suunnitelmista.**

Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi asetettiin kolme toimenpidettä, joiden toteutumista vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa:

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
<p>Mahdollisuuksien mukaan huomioidaan melun ja työmaavalaistuksen aiheuttaman häikäisyn vähentäminen.</p>	<p>Toteutunut</p>	<p>2021 alkaen kerätty asukaspalautetta. Asukaspalautteet aluesaneeraushankkeilta, joissa selvitetty mitkä häiriötekijät koetaan haitallisimmiksi. Pölynsidontaan ja poikkeaviin työskentelyaikoihin luotu sopimuksella urakoitsijoita sitovat minimivaatimukset. Tilapäinen valaistuksen käyttö on suunniteltu kohdekohtaisesti.</p>	<p>Erikseen valaistuja työkohteita ei ole toteutettu. Pölynsidontaan on panostettu ja sitä koskeviin palautteisiin reagoitu.</p>	<p>Rakennuttaja-päällikkö</p>

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Tiedottaminen on selkeää ja yksiselitteistä, ja työnaikainen viestintä järjestetään tavoitettavaksi kaikille rakennustyömaan vaikutusalueella toimiville (asukkaat, yritykset, muut).	Toteutunut	2021 alkaen kerätty asukaspalautteet aluesaneeraushankkeiden tiedottamisen kehittämiseksi. Tiedottaminen suunnattu palautekyselyjen mukaisiin menetelmiin.	Tiedottaminen on vastuutettu selvästi urakoitsijoille, ja tiedotteiden laatua on valvottu ennen jakelua. Kysymyksiä ja tiedotteiden epäselvyyttä koskevia palautteita on saatu tavanomainen määrä.	Rakennuttaja-päällikkö
Investointeja kohdistetaan myös esteettömyyden parantamiseen.	Toteutunut	Ei erillisiä esteettömyyden parantamiseksi ohjelmoituja kohteita. Esteettömyys huomioidaan kaikissa rakennuskohteissa suunnitteluvaiheessa.	Esteettömyys huomioidaan mahdollisuuksien mukaan kaikissa toteutettavissa rakennuskohteissa. Erillisenä kohteena on toteutettu liikennevalojen opasteiden äänimerkkien parantamisia.	Rakennuttaja-päällikkö

2.2.5 Katujen ja viheralueiden kunnossapito

Katujen ja viheralueiden kunnossapidolle asetettiin esteettömyysohjelmassa kolme tavoitetta:

1. Kunnossapidossa pyritään mahdollisimman esteettömään ympäristöön.
2. Tavoitteena on luoda itä-länsi ja pohjoiseteläsuuntainen kunnossapidon laatukäytävä, joka palvelisi jalankulkijoita ja pyöräilijöitä.
3. Pysäkkiympäristöjen parantaminen.

Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi asetettiin kaksi toimenpidettä, joiden toteutumista vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa:

Suunniteltu toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Priorisoidaan alueita taloudellisten raamien kaventuessa.	Toteutunut	Talvikaudelle 2022–2023 aurauspiirejä lisättiin	Kevyen liikenteen väylien aurauspiirejä muokkailtu paremmin toimiviksi	Kunnossapitopäällikkö
Risteysalueiden reunakiviä madalletaan suunnitelmien mukaisiksi muiden töiden yhteydessä.	Toteutunut osittain	Toteutui aina, kun oli mahdollista	Kaivuutöiden yhteydessä risteysten reunakiviä madallettu aina, kun se on ollut mahdollista	Kunnossapitopäällikkö

2.2.6 Kaupungin ylläpitämien kiinteistöjen esteettömyys

Kaupungin ylläpitämien kiinteistöjen esteettömyyden osalta asetettiin viisi tavoitetta:

1. **Jatketaan VN:n asetuksen tai tulevaisuuden esteettömyysmääräysten mukaista suunnittelua ja toteutusta uudisrakentamisessa.**
2. **Parannetaan esteettömyyttä korjausrakentamisessa tapauskohtaisesti tarkoituksenmukaisuuden periaatteen mukaisesti.**
3. **Kaupunginvaltuuston talonrakennuksen investointeja koskevien periaatepäätösten mukaisesti (KV 9.11.2015 § 138 alkaen jokaisen talousarviopäätöksen investointeja koskevassa osassa) hankkeissa noudatetaan perustasoa, mikä koskee myös esteettömyysratkaisujen suunnittelua ja toteutusta. Esteettömyyden perustason uudisrakentamisessa määrittelee toistaiseksi VN:n asetus rakennuksen esteettömyydestä.**
4. **Suunnitellut toimenpiteet**
5. **Käydään läpi rakennuskantaa ja tunnistetaan kohteet, joiden kehittämistä esteettömyyden näkökulmasta neuvotellaan käyttäjähallintokunnan kanssa.**

Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi asetettiin yksi toimenpide, jonka toteutumisesta vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa.

Vuoden 2023 aikana uudistettuun kiinteistötietojärjestelmään (kiinteistörekisteri) kirjataan tieto esteettömyydestä kiinteistöissä. Tämän jälkeen tieto on vuosittain saatavilla järjestelmässä. Vuoden 2022 aikainen tieto liikunnallisesta esteettömyydestä toimitetaan lautakunnille erillisenä asiakirjana tilapalveluista mahdollisimman pian.

Esteettömyys kaikkien aistien ”osalta” vaatii tarkempaa tarkastelua, joten sen esittämiseen pyritään kiinteistörekisterin kautta vasta vuoden 2023 aikana.

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Käydään läpi rakennuskantaa ja tunnistetaan kohteet, joiden kehittämistä esteettömyyden näkökulmasta neuvotellaan käyttäjähallintokunnan kanssa. Ensimmäinen kohde neuvoteltavaksi 2021.	Ei toteutunut	Rakennuskannan läpikäynti ei toteutunut Kumppanuustalon hissien edustan oviin 1. ja 2. krs on asennettu oviautomaattikka inva-painikkein.	Sihyn nuorisotoimen Bunkkeripelitalalle järjestettiin esteettömät tilat. Tilat on remontoitu, ja ne ovat käytössä Palokunnankadulla.	Kiinteistöpäällikkö ja talonrakennuttamis-päällikkö

2.2.7 Joukkoliikenne

Esteetön joukkoliikenne mahdollistaa kaikille liikkumisen paikasta toiseen ja siten täysipainoisen arjen viettämisen sekä osallistumisen työelämään. Käytännössä esteetön joukkoliikenne koostuu kaikkien käytettävissä olevista liikennevälineistä ja niitä palvelevista pysäkki- ja laiturirakenteista sekä asema- ja terminaalirakennuksista. Saavutettavuuden näkökulmasta joukkoliikenteen aikataulut tulee olla kaikkien saatavilla. (Invalidiliitto.)

Hämeenlinnan joukkoliikenteen esteettömyydelle on asetettu kaksi tavoitetta:

1. **Jatketaan hyvää esteetöntä tasoa liikenteessä.**
2. **Esteettömyyden lisääminen lippu- ja maksujärjestelmien kehittämisessä.**

Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi asetettiin kaksi toimenpidettä, joiden toteutumista vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa:

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Lippujärjestelmien kehittäminen ja eri ohjelmistojen yhteensovittamisen jatkaminen.	Toteutunut	ID-pohjainen järjestelmä käytössä. Kehitystyö jatkuu	Lippujärjestelmässä on siirrytty ID-pohjaisuuteen, joka mahdollistaa eri lippujärjestelmien yhteensovittamisen. Lähimaksaminen on otettu käyttöön 1.11.2021. Mobiililippuihin on tullut 1.12.2021 päivä- ja kuukausiliput. Kehitystyö jatkuu.	Joukkoliikennekoordinaattori

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Seutujen välinen lippuyhteistyö.	Toteutunut	Yhteistyö jatkuu. Juna/bussiliput tulossa vuoden 2023 aikana.	Lippuyhteistyötä tehdään nyt Riihimäen ja Lahden kanssa. Lippuyhteistyötä tehdään Matkahuollon, Onnibussin ja Perille.fi:n kanssa. Sopimus lippuyhteistyöstä VR:n kanssa on allekirjoitettu 17.11.2021. Neuvotteluja VR:n kanssa jatketaan myös toiseen suuntaan, että Waltilla voisi matkustaa junissa.	Joukkoliikennekoordinaattori

2.2.8 Palvelujen saavutettavuus sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalla

Sivistyksen ja hyvinvoinnin toimialalle on asetettu neljä keskeistä tavoitetta:

- 1. Mahdollisimman moni yksikkö on esteetön.**
 - 2. Henkilöstö osaa havainnoida esteettömyyden perusasiat, vaativimmissa tilanteissa tehdään tiivistä yhteistyötä asiantuntijoiden kanssa.**
 - 3. Viestintä on saavutettavaa kaikille. Sähköisiä palveluja lisätään ja myös niissä huomioidaan esteettömyys.**
 - 4. Mahdollisimman moni lapsi toimii oman ikäryhmänsä viiteryhmän jäsenenä.**
-

Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi asetettiin neljä toimenpidettä, joiden toteutumista vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa:

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Peruskorjausten tai -parannusten yhteydessä kartoitetaan kiinteistön esteettömyys: fyysinen esteettömyys ja aistiongelmaisten huomioiminen.	Toteutunut	Kiinteistöjen fyysinen esteettömyys on huomioitu peruskorjausten ja uudisrakentamisen yhteydessä. Aistiongelmaiset otetaan huomioon silloin, kun tilat ovat erityisesti siihen tarkoitukseen suunniteltu.	Fyysinen esteettömyys on huomioitu peruskorjausten yhteydessä.	Sihy, jory, tilapalvelut ja yksiköiden esimiehet
Esteettömyys huomioidaan koulutussuunnittelussa. Saavutettavuuden /esteettömyyden tietoisuuden lisääminen kaikille tahoille.	Toteutunut osittain	Siheen henkilöstöä on osallistunut saavutettavuuskoulutukseen. Esteettömyyttä edistetään osana osallisuutta Siheen palveluissa.	Siheen henkilöstöä on osallistunut saavutettavuuskoulutukseen.	Sihyjory, Sihy esimiehet, viestintä

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Sihyn nettisivut saavutettavaksi, nettisivuille viedään tietoa toimipaikkojen esteettömyydestä, suositellaan kuvallisten opasteiden lisäämistä toimipaikoille.	Ei toteutunut		Sihyn nettisivut ovat saavutettavia. Kirjastoista ja museoista on viety tietoa esteettömyydestä kaupungin nettisivuille	Sihyn viestintätiimi, kaupungin viestintä, esimiehet
Esteettömyysauditoinnin toteuttaminen. Sisäiset auditoijat tekevät havaintoja esteettömyydestä palveluissa ja kiinteistöissä. Huomiot käsitellään säännöllisesti esim. työpaikka-kokouksissa. Toimenpiteistä linjataan vuotuisten talous-arvioiden puitteissa.	Ei toteutunut		Kirjastossa on tehty Esteettömyys-auditointi: portaisiin on tehty isot korjaukset, ja nyt on menossa invavessojen WC-istuinten korkeuden säätö.	Kaupungin johtoryhmä

2.2.9 Palvelujen saavutettavuus sosiaali- ja terveystoimialalla

Sosiaali- ja terveystoimialalle on asetettu esteettömyysohjelmassa kolme keskeistä tavoitetta:

1. **Kiinteistöt ovat fyysisesti esteettömiä ja kaikkien saavutettavia (huomioidaan myös aistiongelmat). Huomioidaan myös opastaminen rakennuksissa.**
2. **Lisätään sähköisten palveluiden hyödyntämistä. Kehitetään olemassa olevia sähköisiä palveluja ja otetaan käyttöön uusia, hyviä sähköisiä palveluita (kustannustehokkuus). Lisätään SOTE-asiakkaiden tietoisuutta sähköisistä palveluista ja kannustetaan heitä käyttämään niitä. Tehdään sähköiset palvelut aina saavutettavasti. Huolehditaan myös henkilöstön osaamisesta ja varataan sähköisten palveluiden kehittämiseen ja ylläpitämiseen riittävästi (henkilöstö)resursseja.**
3. **Palvelujen äärelle johdattavat liitännäispalvelut (esim. liikenne) ovat myös esteettömiä.**

Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi asetettiin viisi toimenpidettä, joiden toteutumista vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen siirtyi Kanta-Hämeen hyvinvointialueelle 1.1.23, jonka jälkeen palvelujen esteettömyyttä arvioidaan hyvinvointialueella.

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Kiinteistöjen esteettömyyden kartoitus: fyysinen esteettömyys ja aistiongelmaisten huomioiminen.	Ei toteutunut	Kuten vuonna 2021, mutta yhteiset arviointikriteerit ovat vielä puutteellisia. Vieläkin on epäselvää, miten arvioidaan yli toimialarajojen.	Oma arviointi toteutettu tilapalvelujen kanssa, mutta yhteiset arviointikriteerit ovat vielä puutteellisia. Vielä on epäselvää, miten arvioidaan yli toimialarajojen.	Kiinteistöjen käyttäjä ja kiinteistöhuollosta vastaavat tahot

20.2.2023

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Sähköisten palveluiden lisääminen asiakkaiden palveluissa ja organisaation sisällä. Olemassa olevien palveluiden käytön tehostaminen ja uusien käyttöönotto. Huomioidaan aina sähköisten palveluiden saavutettavuus.	Toteutunut	<p>Sosiaalipalveluissa on tehostettu sähköisten palveluiden käyttöä ja mm. perhehoidossa otettiin käyttöön perhehoitajien sähköinen hoitopäiväraportti - lomake (e-lomake)</p> <p>Terveydenhuollossa on sähköisiä palveluja lisääntyvästi hyödynnetty ja kehitetty ja pyritty huomioimaan niiden saavutettavuus.</p>	Kaikki uudet sähköiset palvelut pyritään tekemään laajasti saavutettavaksi ja myös testaamaan. Osaa uusista palveluista vasta kehitetään ja näiden esteettömyys ja saavutettavuus esim. aistivammaisille toteutuu hieman jäljessä.	Koordinointi tietohallinnon kanssa. Kukin soten toimialue vastaa itsenäisesti itse sähköisten palveluiden käytöstä.
Tiedotuksen ja koulutuksen lisääminen henkilöstölle. Saavutettavuuden tietoisuuden lisääminen kaikille tahoille.	Toteutunut osittain	<p>Soten organisaatiossa on pyritty ottamaan huomioon saavutettavuus kaikessa toiminnassa ja siihen kannustetaan.</p> <p>Aihe on sote- henkilöstöä koskettavaa ja kiinnostavaa.</p>	Työpajoja on toteutettu ohjelmavalmisteluun aikana. Yhteistä koulutusta henkilöstölle tarvitaan edelleen vahvasti. Aihe on sotehenkilöstöä kiinnostava ja auttaa myös muuta palvelumuotoilua sekä henkilöstöstä kumpuavia esteettömyysinnovaatioita.	Sotejory, henkilöstöpalvelut (koulutukset), viestintä (tiedotus), Soten esimiehet.

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Esteettömyysauditointi. Havainnointiin ja arviointiin koulutetut sisäiset auditoijat tekevät havaintoja esteettömyydestä palveluissa ja kiinteistöissä. Huomiot käsitellään säännöllisesti esimerkiksi työpaikkakokouksissa.	Ei toteutunut		Edellyttää tiedotusta ja yhteistä auditoijien etsintää, näiden koulutusta sekä toteutuksen suunnittelua muun laatujärjestelmäauditoinnin tapaan sekä pilottikierrosta. Pitkittynyt koronatilanne ja hyvinvointialueen valmistelu ja synty voivat siirtää tämän toteutumista	Kukin palvelualue vastaa korjaustoimenpiteistä omalta osaltaan.
Asetetaan esteettömyydelle konkreettisia aikataulutettuja tavoitteita ja mittareita, joilla toimenpiteitä voidaan mitata (onko tavoite saavutettu vai ei).	Ei toteutunut		Eteneminen yleisen esteettömyysohjelma- tavoitteiden mukaisesti	Kukin esimies tai muu vastuuhenkilö vastaa siitä, että oman palvelualueen tavoitteet on saavutettu tai että tarvittavat toimenpiteet on tehty.

2.2.10 Viestinnän saavutettavuus

Kaupungin viestinnän saavutettavuudelle on asetettu viisi keskeistä tavoitetta:

1. www.hameenlinna.fi -sivut säilyvät saavutettavina.
2. Huolehditaan sähköisten sisältöjen tuottamisesta saavutettavina pysyvästi.
3. Kolmannen osapuolen tuottamien sähköisten palvelujen hankinnassa huomioidaan saavutettavuus yhtenä hankintakriteerinä. Nykyisten jo hankittujen palvelujen saavutettavuus arvioidaan erikseen.
4. Julkaistaan kaupungin verkkosivuilla kohteiden tuottamat esteettömyyskuvaukset.
5. Auditoidaan saavutettavuus kaikista domaineista, jotka kaupunki omistaa.

Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi asetettiin viisi toimenpidettä, joiden toteutumista vuonna 2022 on arvioitu alla olevassa taulukossa:

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Jatketaan saavutettavien sisältöjen koulutuksien ostamista henkilöstölle.	Toteutunut	Henkilöstöllä on ollut mahdollisuus osallistua saavutettavat asiakirjat-koulutuksiin sekä -klinikoille. Tarjolla on ollut myös maksutonta etäohjaustukea Teamsin välityksellä.	Henkilöstöllä on ollut mahdollisuus osallistua vuoden aikana järjestetyille saavutettavat asiakirjat –klinikoille. Tarjolla on ollut myös maksutonta etäohjaustukea Teamsin välityksellä.	Hallintoyksikkö/ viestintäyksikkö

20.2.2023

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Jatketaan saavutettavuus-arviointiin ulkopuolisen työkalun ostamista.	Toteutunut osittain	Verkkosivujen saavutettavuuden seurantaan käytetty Siteimprove käytössä 04/22 asti. Tämän jälkeen sivuston tilaa on seurattu suppeammalla seurannalla.	Verkkosivujen saavutettavuutta arvioidaan viikoittain Siteimproven avulla.	Viestintäyksikkö / Linnan kehityksen markkinointi
Julkaistaan kohteiden tuottamat esteettömyyskuvaukset kaupungin verkkosivuilla (hämeenlinna.fi).	Toteutunut osittain	Verkkosivuilta löytyy linkitykset kaupungin omien museokohteiden ja uimahallien esteettömyystietoihin.	Tieto kaupungin omien museokohteiden ja uimahallien esteettömyydestä on linkitetty hameenlinna.fi:hin. Tarkemmat tiedot löytyvät kohteiden omilta verkkosivuilta.	Hallintoyksikkö/ viestintäyksikkö
Tutkitaan mahdollisuutta tuoda esteettömien kohteiden kuvaukset myös kehitettävään Hämeenlinna taskussa 2.0 –selainpohjaiseen sovellukseen.	Toteutunut osittain	Hämeenlinna taskussa-palveluun tuodaan DataHubista kohdekuvaukset, mutta ei esteettömyystietoja.	Selvitystyö jatkuu vuonna 2022 DataHub-matkailutietovarannon hyödyntämisen kohdalla.	Viestintä, Linnan kehitys

20.2.2023

Toimenpide	Toteutuminen 2022	Toteutuksen arviointi 2022	Toteutuksen arviointi 2021	Vastuutaho
Auditoidaan myös ne domainit, joita ei vielä ole auditoitu.	Ei toteutunut	Fiksua työtä -blogi on siirretty hämeenlinna.fi:n blogiosioon. Hämeenlinna.fi:n ja erillissivustojen auditointi toteutetaan vuoden 2023 aikana.	Myintegration.fi -verkkosivuston saavutettavuutta arvioidaan Siteimprove-työkalulla. Kaupungilla on blogialustoja käytössä: blogien siirto hameenlinna.fi:hin.	Maahanmuutto-palvelut/ työllisyyspalvelut/ viestintä

2.3 Vammaisneuvoston esteettömyystyöryhmän työ

Vammaisneuvosto toimii kuntalain (410/2015) mukaisesti Hämeenlinnan kaupunginhallituksen asettamana ja se koostuu kaupungin luottamushenkilöistä ja vammaisjärjestöjen osoittamista jäsenistä ja pysyvästä kaupungin toimenhaltijasta, joka toimii sihteerinä. Vammaisneuvosto on yhteistyöelin, jossa Hämeenlinnan kaupungin suunnittelu, päätöksenteko ja niiden toteuttaminen saa käyttöönsä vammaisten kaupunkilaisten asiantuntijuuden.

Vammaisneuvosto tekee yhteistyötä Hämeenlinnan kaupungin vanhusneuvoston ja kaupungin lautakuntien kanssa.

Vammaisneuvoston esteettömyysryhmä on perustettu maaliskuussa 2019. Esteettömyystyöryhmä antaa lausuntoja ympäristöstä, kaavoituksesta ja Hämeenlinnan kaupungin alueelle rakennettavista julkiseen käyttöön tarkoitettujen uudisrakennuksista ja saneerauskohteista, sekä seuraa kaupunkisuunnittelun yleistä esteettömyystilannetta sekä valmistuneiden kohteiden esteettömyysvaatimusten toteutumista.

Käyttäjäraati ja -arvioitsijat ovat eri tavoin liikkumis- ja toimintaesteisistä vammaisneuvoston jäsenistä koottu ryhmä, joka arvio rakennusta ja ympäristöä kukin omista lähtökohdistaan. Käyttäjearviointi tuottaa arvokasta kokemuksellista tietoa esteettömyydestä.

Ryhmän kokoonpano:

Pia-Nina Mohr Kanta-Hämeen Neuroyhdistys ry, vammaisneuvoston puheenjohtaja
Aulis Veteläinen Hämeenlinnan Seudun Kuulo ry / Hämeenlinnan Seudun Diabetesyhdistys ry
Hannu Nikander Kanta-Hämeen näkövammaiset ry
Veli-Matti Setälä Hämeenlinnan Seudun Invalidit ry
Jouni Kotiranta Kanta-Hämeen CP-yhdistys ry
Minna Kolari Hämeenlinnan Seudun Kehitysvammaisten Tuki ry
Eira Pohjola Kanta-Hämeen Hengitys ry

2.4 Julkisten rakennusten esteettömyyskartoittajan työ

Esteettömyyskartoittaja Minna Holopainen tuottaa mittatietoa ympäristön esteettömyydestä, sekä arvioi myös niiltä osin ympäristön esteettömyyttä, mikä ei ole mitattavissa. Kartoittaja voi tarvittaessa arvioida ja mitata tilojen esteettömyyden huomioiden eri näkökulmat, kuten

liikkumisen, näkemisen ja kuulemisen esteettömyyden. Kartoituksen löydökset voidaan tarvittaessa raportoida, sisältäen toimenpide-ehdotukset ja niiden kiireellisyysmääritelmän. Työ voi sisältää konsultointia tai esteettömyysarvioinnin sekä yhteistyöpalaveriinkin osallistumisen. Hämeenlinnan kaupungin luontopalveluista tulleen pyynnön myötä on tehty kartoitusta Hämeenlinnan luontokohteita mm. Aulangon ulkoilumajan, Ahveniston, Tervaniemen, Hämeensaaren ja Rantareitin esteettömyydestä.

Esteettömyyskartoittaja on ollut mukana uuden Assi-sairaalan suunnittelussa esteettömyysasiantuntijan roolissa.

Esteettömyyskartoittaja kuuluu myös vammaisneuvoston esteettömyystyöryhmään.

2.5 Toiminnan esteettömyystiedot kaupungin ja yhtiöiden kotisivuilla

Kaupunginhallitus päätti 17.8.2022, että kaupungin toimialat ja yhtiöt päivittävät kotisivuilleen tiedot toimintansa esteettömyydestä.

Yhtiö	Tilanne kotisivuilla, marraskuu 2022
Fredrika Wetterhoff –säätio	Esteettömyys huomioitu
Hämeenlinnan Asunnot Oy	Nettisivujen päivitys käynnissä; lisätään myös esteettömyystiedot. Pääosa kohteista vanhoja eikä täytä esteettömyysvaatimuksia. Uusissa kohteissa ja remonteissa esteettömyys huomioidaan. Tarvittaessa ohjataan muihin palveluihin (esim. vanhusten asuntosäätio)

Yhtiö	Tilanne kotisivuilla, marraskuu 2022
Hämeenlinnan Erityisasuntosäätiö	Esteettömyys ja saavutettavuus huomioitu
Hämeenlinnan Teatteri Oy	Esteettömyys- ja saavutettavuusselosteet laadittu. Odottaa verkkosivujen päivittämistä.
Hämeenlinnan Liikuntahallit Oy	Esteettömyys ja saavutettavuus huomioitu
Hämeenlinnan Pysäköinti Oy	Esteettömyys huomioitu
Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy	Saavutettavuusseloste
Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö	Esteettömyys huomioitu
Kanta-Hämeen Sairaskotisäätiö	Esteettömyys huomioitu
Koulutuskuntayhtymä Tavastia	Saavutettavuusseloste
Linnan Kehitys Oy	Saavutettavuusseloste
Linnan Kiinteistökehitys Oy	Kokoustilojen esteettömyystietojen päivitys työn alla
Talo-Osakeyhtiö Hämeen Suoja	Esteettömyys huomioitu
Työvalmennussäätiö Luotsi sr	Saavutettavuusseloste
Verkatehdas Oy	Esteettömyys huomioitu

3 Vuoden 2022 painopisteiden toteutuminen

Esteettömyystyöryhmä valitsi vuodelle 2022 neljä toiminnan painopistettä esteettömyystyön toteuttamiseksi. Painopisteiden toteutuminen on kuvattu alla olevassa taulukossa.

Vuoden 2022 painopisteet	Toteutuminen
<p>1. Keskeisten toimijoiden, kuten tilapalveluiden ja infran suunnittelijoiden, rakennuttajien ja ylläpitäjien sekä kilpailuttajien esteettömyysosaamisen lisääminen. Esteettömyys- ja saavutettavuustietoisuuden lisäämiseen tähtäävää koulutusta suunnitellaan koko henkilöstölle. Tavoitteena on, että jokaisella toimialalla olisi ainakin yksi esteettömyysasioihin koulutettu henkilö.</p>	<p>Konsernipalvelut: Edistä saavutettavuutta - verkkokurssi 05/22 erityissuunnittelija Tarja Mikkola</p> <p>Kaupunkirakenne: Kunnallistekniikan suunnittelija Riina Rasimus laati osana tuotekehittämisen erikoisammattitutkintoa kehittämistyön suojateiden esteettömyyden parantamisesta. Laadittua ohjetta suojateiden esteettömyyden parantamisesta hyödynnetään jatkossa uusien ja saneerattavien katujen suunnittelussa.</p>
<p>2. Lippujärjestelmien kehittäminen ja eri ohjelmistojen yhteensovittamisen jatkaminen.</p>	<p>Kaupunkirakenne: Esteettömyyden toteuttaminen kuuluu Walttia (joukkoliikenteen valtakunnallinen lippujärjestelmä) toimittavalle TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy:lle. Heillä on käynnissä mobiilisovelluksen päivittäminen, jossa yhtenä tavoitteena on parantaa esteettömyyttä.</p> <p>Eri toimijoiden lippujen yhteensovittamista ja yhteiskäyttöisyyttä lisätään mahdollisuuksien mukaan.</p>

<p>3. Joukkoliikennepysäkkien ja autopaikkojen esteettömyys</p>	<p>Kaupunkirakenne: Esteettömiä pysäkkejä on suunniteltu Hämeentielle ja Aleksis Kiven kadun-Rengontien kiertoliittymän läheisyyteen.</p> <p>Esteettömyystyöryhmä: Ahveniston sairaalan (Assi) ympäristö olisi hyvä ottaa tarkasteluun liikenneinfran osalta.</p>
<p>4. Jatketaan VN:n asetuksen rakennuksen esteettömyydestä ja esteettömyysmääräysten mukaista suunnittelua ja toteutusta Hykin koulun uudisrakentamisessa ja Ruununmyllyn koulun peruskorjauksessa.</p>	<p>Kaupunkirakenne: Kohteiden suunnittelussa ja toteutuksessa noudatetaan valtioneuvoston asetusta ja Hämeenlinnan kaupungin esteettömyysohjelmaa. Yhtenä rakennuslupahakemuksen liitteenä edellytetään esteettömyyselvityksen tekemistä.</p>

4 Vuoden 2023 painopisteet

Kaupunkistrategian 2022–2026 yksi päämäärästä on **Hyvinvoivien ihmisten yhteisöllinen kaupunki**, ja yhdeksi keinoksi päämäärän saavuttamiseksi on otettu kaupunkiympäristön ja laadukkaiden palveluiden suunnittelussa saavutettavuuden ja esteettömyyden huomioiminen.

Kaupunkirakennetoimialan esteettömyystavoitteena vuoden 2023 talousarviossa on: Katulupaehdot on päivitetty ajantasaisiksi, ja tilapäisiin liikennejärjestelyihin on asetettu esteettömyysvaatimus. Tavoitteena on, että infrarakennustyömaiden tilapäisten liikennejärjestelyjen ohjeistus tarkennetaan katulupaehtoihin.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan internet-sivuilla on tieto siitä, mitkä toimialan toimipisteet ovat esteettömiä ja saavutettavia. Asukkaita aktivoidaan terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen näkökulmasta yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Lisäksi keskeistä on saavutettavuuden ja kestävä kehityksen periaatteiden noudattaminen lasten kulttuuritoiminnassa.

Viestinnän saavutettavuustavoitteena on, että viestinnän saavutettavuus on valtuustokauden lopussa tasolla AAA. AAA-tason verkkopalvelu varmistaa saavutettavuuden mahdollisimman laajalle joukolle eritavoin vammaisia ja toimintarajoitteisia henkilöitä.

Esteettömyystyöryhmä valitsi vuodelle 2023 kaksi toiminnan painopistettä saavutettavuus- ja esteettömyystyön toteuttamiseksi:

1. Viestinnän monimuotoisuus – materiaalia tulisi olla saatavissa riittävästi ja myös paperimuodossa.
 2. Mahdollisimman moni henkilöstöstä ja esteettömyystyöryhmän jäsenistä osallistuu esteettömyys- ja saavutettavuuskoulutukseen.
-

5 Lähteet

EU:n saavutettavuusdirektiivi (2016/2102)

Kuntalaki (410/2015)

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019)

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

Kuntoutusohjaaja Minna Holopainen KHSHP lääkinällinen kuntoutus 25.11.2022.

Vammaisneuvoston puheenjohtaja Pia-Nina Mohr, Kanta-Hämeen Neuroyhdistys ry 15.12.2022

Hämeenlinnan kaupunki. (2021). Arviointikertomus 2020. Tarkastuslautakunta. Saatavilla:

[Hämeenlinnan kaupungin Arviointikertomus 2020 \(hameenlinna.fi\)](https://www.hameenlinna.fi/arkisto/2021/04/Arviointikertomus_2020)

Hämeenlinnan kaupunki. Hämeenlinnan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma 2022–2026.

Saatavilla: [Hämeenlinnan kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelma \(hameenlinna.fi\)](https://www.hameenlinna.fi/arkisto/2021/04/Hameenlinnan_kavelyn_ja_pyorailyn_edistamisohjelma)

Hämeenlinnan kaupunki. Saavutettava ja esteetön Hämeenlinna 2025. Esteettömyysohjelma.

Saatavilla: www.hameenlinna.fi/wp-content/uploads/2021/04/Esteettomyysohjelma_taitettu-versio_final.pdf

Hämeenlinnan vammaisneuvosto. Hämeenlinnan kaupungin vammaisneuvoston

toimintakertomus 1.6.2021-31.5.2022 väliseltä kaudelta. Saatavilla: [Vammaisneuvoston](https://www.hameenlinna.fi/arkisto/2022/05/Vammaisneuvoston_toimintakertomus_2021-2022)

[toimintakertomus 2021-2022 \(hameenlinna.fi\)](https://www.hameenlinna.fi/arkisto/2022/05/Vammaisneuvoston_toimintakertomus_2021-2022)

Hämeenlinnan vanhusneuvosto. Hämeenlinnan vanhusneuvoston toimintakertomus 1.6.2021-

31.5.2022. Saatavilla: [toimintakertomus-6.2021-5.2022.pdf \(hameenlinna.fi\)](https://www.hameenlinna.fi/arkisto/2022/05/toimintakertomus-6.2021-5.2022.pdf)

Invalidiliitto. Esteettömyys. Verkkosivu. Saatavilla: www.invalidiliitto.fi/esteettomyys

Invalidiliitto. Saavutettavuus. Verkkosivu. Saatavilla:

www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/saavutettavuus
